

Innhold

DEL 1	19
1. Oversikt over statlig mangfold og rammebetingelser	25
1.1 Staten som en del av offentlig sektor	26
1.2 Om organiseringen av statlig virksomhet	27
1.2.1 Tre bærende demokratiske prinsipper	28
1.2.2 Ulike nivåer av statlig organisering	29
1.3 Statlig budsjett- og regnskapsregelverk og tilhørende normer	41
1.3.1 Kort om Grunnloven og Stortingets forretningsorden	43
1.3.2 Bevilgningsreglementet	44
1.3.3 Normer i stortingsvedtak og stortingsdokumenter ..	44
1.3.4 Reglement for økonomistyring i staten og bestemmelser om økonomistyring i staten	45
1.3.5 Rundskriv (permanente og årlige)	47
1.3.6 Veiledere og ORDSØK – nærmere anbefalinger, orientering og eksemplifisering tilknyttet budsjett, regnskap m.m. i staten	48
1.3.7 – Kort om normgivningen tilknyttet regnskap og budsjett i staten	49
1.4 Senter for statlig økonomistyring	49
Vedlegg til kapittel 1	50
Vedlegg 1	50
Vedlegg 2	52
2. Statlige planleggingsformer	55
2.1 Statsbudsjettet	55
2.1.1 Statsbudsjettets funksjoner	56
2.1.2 Statsbudsjettet og bruken av oljepenger	58
2.1.3 Statsbudsjettet som et sentralt makroøkonomisk styringsverktøy	59

2.2 Budsjettframskrivninger – mellomlang tidshorisont	61
2.3 Langsiktig planlegging og styring	62
2.4 Likviditetshåndtering	64
2.5 Oppsummering og avsluttende refleksjoner	66
3. Forskjeller mellom offentlig og privat sektor	67
3.1 Økonomisk perspektiv	67
3.2 Produksjonsperspektiv	70
3.3 Styringsperspektiv	72
DEL 2	75
4. Prinsipper for statsregnskapet og statsbudsjettet	79
4.1 Grunnleggende budsjett- og regnskapsprinsipper	80
4.1.1 Ettårsprinsippet	80
4.1.2 Kontantprinsippet	82
4.1.3 Bruttoprinsippet	88
4.1.4 Fullstendighetsprinsippet	91
4.1.5 Realismeprinsippet	92
4.1.6 Budsjettets enhet	95
4.2 Tilleggsprinsipper og regler	95
4.2.1 Konto for forskyvning	96
4.2.2 Verdsettelsesprinsipper	96
4.2.3 Noen tilleggsprinsipper og bestemmelser	97
Vedlegg til kapittel 4	102
5. Statens konto- og bevilgningssystem	105
5.1 Statens kontoplan	105
5.1.1 Statens postinndeling	106
5.1.2 Statens kapittelinndeling	113
5.1.3 Kontostrengen i statlig rapportering	114
5.2 Disponering av bevilgninger – hovedregel	115
5.3 Unntak fra hovedregelen om bevilgninger	116
5.3.1 Overskridelsesmuligheter	117
5.3.2 Overføringsmuligheter	123
Vedlegg til kapittel 5	131
Vedlegg 1 – Eksemplifisering av stikkordsbruken i statsbudsjettet	131

Vedlegg 2 – Oversikt over kapittelinnndelingen i statsbudsjettet og statsregnskapet	132
Vedlegg 3 – Standard underpostinndeling tilknyttet post 01	133
Vedlegg 4	134
6. Regnskapets rapporter, rapporteringskrav og avslutning.	139
6.1 Statsregnskapet	139
6.1.1 Bevilgningsregnskap	141
6.1.2 Kapitalregnskap	144
6.2 Utarbeidelsen av statsregnskapet og tilhørende rapportering	148
6.2.1 Statsregnskapsrapportering	148
6.3 Periodeavslutning og saldering	150
6.3.1 Generelle rutiner og sjekkpunkter	150
6.3.2 Avslutning av bevilgningsregnskapet	152
6.3.3 Kort om salderingen av statsbudsjettet	154
Vedlegg til kapittel 6	155
Vedlegg 1: Statens kapitalregnskap (balanserapport)	155
7. Regnskaps- og budsjettregler for andre statlige organisasjonsformer.	158
7.1 Nettobudsjetterte statlige forvaltningsorganer	158
7.2 Statlige forvaltningsbedrifter	162
7.3 Statlige helseforetak	173
Vedlegg til kapittel 7	176
Vedlegg 1: Resultat- og balanseregnskap for Statsbygg i årsmelding 2007	176
8. Den formelle budsjettprosessen i staten.	181
8.1 Kort om prinsipielle framgangsmåter i budsjettarbeidet	181
8.2 Nærmere om utarbeidelsen av statsbudsjettet	187
8.2.1 Rammebudsjettering	187
8.2.2 Ulike faser og roller i statens budsjettarbeid	188
8.2.3 Statens budsjettprosess – neste års budsjett	189
8.2.4 Statens budsjettprosess – revidering av innværende års budsjett	193
Vedlegg til kapittel 8	196

DEL 3	199
9. Overordnede statlige styringsmodeller og kontrollmekanismer	205
9.1 Tradisjonell orientering mot regnskap og budsjett i staten	205
9.1.1 Den tradisjonelle budsjett-handling-regnskap- modellen	205
9.1.2 Regnskapets målsettinger og brukergrupper i det offentlige	207
9.2 Mål- og resultatstyring	208
9.3 En hierarkisk tilnærming til styring i staten	214
9.3.1 Styringsnivåene i den hierarkiske modellen.	215
9.3.2 Styringsmekanismer i den hierarkiske modellen.	215
9.3.3 Oppsummering av den hierarkiske styringsmodellen	219
9.4 Nærmere om formaliserte statlige styringsverktøy og virksomhetsnivået	220
9.4.1 Inputorienterte styringsverktøy og virkemidler	220
9.4.2 Proessorienterte styringsverktøy og virkemidler ...	224
9.4.3 Outputorienterte styringsverktøy og virkemidler ...	235
9.4.4 Oppsummering.	237
9.5 Kort om Stortingets kontroll og sanksjonsmuligheter. ...	238
9.6 Oppsummerende betraktninger om statlig styring og kontroll	241
Vedlegg til kapittel 9	242
10. Virksomhetsstyring – ulike interne styringsforhold.	246
10.1 Virksomhetsinterne budsjettforhold	247
10.1.1 Generelt om statlige virksomheters budsjettildeling og fullmakter.	248
10.1.2 Det interne budsjettspillet	250
10.1.3 Økonomisk styring og kontroll i fagenhet – budsjettfokusering	251
10.2 Innledende om internregnskap.	252
10.3 Nærmere om regnskapsføring og enkelte områder	253
10.3.1 Interimskonto og mellomværende med statskassen .	253
10.3.2 Utdrag fra lønnsområdet	254
10.3.3 Tap på krav – kundefordringer	260
10.3.4 Enkelte krav til oppbevaring og registrering av regnskapsmateriale	260

10.4 Regnskapsanalyse.....	261
10.4.1 Er begrepene overskudd og underskudd meningsfylte i statlige virksomheter?	262
10.4.2 STATSRES	265
10.5 Gebyrfinansierte tjenester.....	266
11. Utprøving av periodiseringsprinsippet i statlige virksomheter	268
11.1 Bakgrunn	268
11.2 Den formelle prosessen.....	270
11.3 Prosjektgjennomføringen	271
11.3.1 Deltakerne og den formelle prosjektorganiseringen.	271
11.3.2 Prosjektstøtte	274
11.3.3 Standardsettingen	275
11.3.4 Utviklingstrekk og faser i periodiseringsprosjektet .	276
11.4 Utviklede regnskapsløsninger.....	278
11.4.1 Målene med regnskapsløsningene.....	279
11.4.2 Rapportene og rapporteringspakken	280
11.4.3 Byggesteiner i rapporteringspakken og regnskapsløsningene.....	282
11.4.4 Post 50 virksomheter i UH sektoren	292
11.5 Noen spesielle regnskapsmessige områder	292
11.5.1 Diskusjon av noen regnskapsmessige områder.....	292
11.5.2 Enkelte avsluttende refleksjoner tilknyttet valgte regnskapsløsninger og en hybrid modell.....	296
11.6 Illustrasjon av brukseffekter og analysemuligheter med periodiseringsprinsippet	297
11.7 Videre drøfting.....	301
11.7.1 Utfordringer tilknyttet utprøvingens rammebetingelser	301
11.7.2 Regnskapsmessige utfordringer tilknyttet praktisering av kostnad/nyttetraktninger	303
11.7.3 Metodiske og prosjektrelaterte utfordringer.....	304
Vedlegg til kapittel 11	305
Vedlegg 1: Utviklede regnskapsløsninger	305
Vedlegg 2: Regnskapsoppstillinger iht. periodiseringsprinsippet i staten	307

12. Vurdering av regnskapsfaglige konsekvenser ved endring i statlige regnskapsprinsipper	316
12.1 Statsregnskapet: Egenskaper hos brukerne	317
12.1.1 Politikere	317
12.1.2 Administrasjon	318
12.2 Vurdering av anvendbarheten av dagens statsregnskap og tilhørende konsekvenser	320
12.2.1 Vurdering av endring i begripelighet	320
12.2.2 Vurdering av endring i relevans	321
12.2.3 Vurdering av endring i pålitelighet	322
12.2.4 Vurdering av endring i sammenliknbarhet.	323
12.2.5 Oppsummering – vurdering av endringer for brukere	323
12.3 Vurdering av juridiske konsekvenser	325
12.4 Institusjonelle konsekvenser	326
12.4.1 Regnskapspraksis og bruk av informasjon	326
12.4.2 Statsregnskapet i en institusjonell kontekst	328
12.5 Konklusjon	334
Referanser	337